

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКА ДЕРЖАВНА ІНЖЕНЕРНА АКАДЕМІЯ**

КИРИЛОВ СЕРГІЙ ДМИТРОВИЧ

УДК 658.012.34

**УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В
СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ**

Спеціальність 8.03050801 «Фінанси і кредит
(за спеціалізованими програмами)»

АВТОРЕФЕРАТ

магістерської роботи на здобуття кваліфікації
магістра з фінансів і кредиту

Магістерсько-кваліфікаційна робота є рукописом.

Робота виконана в Запорізькій державній інженерній академії (м. Запоріжжя) на кафедрі фінансів, банківської справи і страхування

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент

Яришко Олена Володимирівна,

Запорізька державна інженерна академія

Рецензент: Голова ПЦК «Економіка підприємства»

Звірько Галина Петрівна

ЗЕК ЗНТУ

Захист відбудеться 14 січня 2016 р. о 9 годині на засіданні Екзаменаційної комісії у Запорізькій державній інженерній академії за адресою: 69000, м. Запоріжжя, пр. Леніна, 226.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Актуальність роботи в тому, що в умовах ринкової економіки підприємства здійснюють свою фінансово-господарську діяльність самостійно, але конкуренція, що полягає в змаганні підприємств за споживача їх продукції, змушує продавця (виробника) безперервно вдосконалюватися. Підприємство, що програло в цій боротьбі, звичайно стає банкрутом, а відтак не може оплатити вартість товару, робіт і послуг, розраховуватися з бюджетом по обов'язкових платежах та платежах до позабюджетних фондів, якщо зобов'язання по платежах перевищує вартість його майна. Отже, щоб не стати банкрутом, підприємство мусить постійно шукати шляхи поліпшення своєї діяльності.

В ринковій економіці основною метою підприємницької діяльності є отримання прибутку, збільшення матеріальної зацікавленості учасників бізнесу в результатах фінансово-господарської діяльності. Максимізація прибутку в зв'язку з цим є першочерговою задачею підприємства.

Функціонування підприємства супроводжується безперервним колообертом коштів, який здійснюється у вигляді витрат ресурсів і одержання доходів, їхнього розподілу й використання. При цьому визначаються джерела коштів, напрямки та форми фінансування, оптимізується структура капіталу, проводяться розрахунки з постачальниками матеріально-технічних ресурсів, покупцями продукції, державними органами (сплата податків), персоналом підприємства тощо. Усі ці грошові відносини становлять зміст фінансової діяльності підприємства.

Фінансово-господарська діяльність підприємства – це система використання різних форм і методів для фінансового забезпечення функціонування підприємства та досягнення ним поставлених цілей, тобто це та практична фінансова робота, що забезпечує життєдіяльність акціонерного товариства, поліпшення її результатів.

Фінансово-господарська діяльність охоплює і супроводжує весь процес виробництва. Не дивовижно, що питання організації та удосконалення організації фінансово-господарської діяльності сучасних акціонерних товариств все більше набуває актуальності. У фінансово-господарській діяльності підприємства відбувається багато різноякісних процесів суспільного виробництва і відтворення, які переплітаються та взаємообумовлюють один одного.

Проблемам розробки механізмів, які регулюють фінансово-господарську діяльність підприємств у ринкових відносинах, присвячено багато робіт вітчизняних і закордонних учених-економістів, зокрема: І.О. Бланка, І.Т. Балабанова, Я.Г. Берсуцького, І.П. Булеєва, Р. Дамари, К. Друри, Т.С. Клебанової, О.І. Ковальова, Ю.Г. Лисенка, Д. Мідлтона, С.Я. Салиги, Е.А. Уткіна, Р.А. Фатхутдінова, Н.Г. Чумаченка, А.Д. Шеремета та інших. Однак не всі питання управління фінансово-господарською діяльністю підприємства в сучасних умовах розвитку ринкових відносин залишаються недостатньо висвітленими. Тому набуває актуальності розробка економічних механізмів управління фінансово-господарською діяльністю підприємства, спрямованих на підвищення ефективності виробництва.

Мета й завдання дослідження. Метою роботи є розробка методів управління фінансово-господарською діяльністю підприємства в умовах нестабільності зовнішнього середовища та побудова на цій основі комплексу адекватних моделей і практичних рекомендацій щодо прийняття управлінських рішень.

Для досягнення мети роботи було поставлено такі задачі:

- дослідити особливості управління фінансово-господарською діяльністю як функції фінансового менеджера;
- визначити методичні підходи до аналізу фінансово-господарської діяльності як інструментарію фінансового менеджменту;
- розглянути основні положення технології фінансового управління підприємствами;

- дослідити управління фінансово-господарською діяльністю на ПАТ "Запоріжнерудпром";

- обґрунтувати шляхи підвищення ефективності управління фінансово-господарською діяльністю підприємства.

Предмет і об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є процеси управління фінансово-господарською діяльністю підприємства в системі фінансового менеджменту.

Предметом дослідження є механізми управління фінансово-господарською діяльністю підприємства в системі фінансового менеджменту.

Методи дослідження. В роботі використані методи: системного аналізу, графічний, порівняльний, аналітичний метод, методи економічного аналізу, синтезу, порівняння, групування, узагальнення.

Інформаційною базою дослідження слугували законодавчі та нормативні акти, що діють в Україні, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, зведені статистичні матеріали Державного комітету статистики України; наукові праці вітчизняних та зарубіжних економістів, матеріали періодичної преси, а також дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності досліджуваного підприємства.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у поглибленні існуючих теоретичних положень і розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення управління фінансово-господарською діяльністю підприємства, зокрема:

удосконалено:

– політику управління фінансово-господарською діяльністю в системі фінансового менеджменту ПАТ «Запоріжнерудпром», шляхом визначення стадії фінансового розвитку і на її основі – пріоритетності сфери фінансового розвитку;

знайшли подальший розвиток:

– методи управління залученням позикового капіталу шляхом використання грант-елементу за допомогою програмного забезпечення Calculation of the Grant Element.

Практичне значення роботи полягає в розробці рекомендацій щодо покращення фінансово-господарської діяльності підприємства, визначенню напрямків фінансової стабілізації та розробці фінансової стратегії підприємства.

Особистий внесок здобувача. Всі наукові результати, які представлені в роботі і опубліковані в наукових працях, отримані автором самостійно.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження були представлені в доповідях на 1 конференції.

Публікації. За темою роботи опублікована 1 наукова робота, зокрема, в матеріалах і тезах доповідей наукових конференцій.

Структура і зміст кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладений на 157 сторінках. Робота містить 34 таблиці, 29 рисунків та 7 додатків. Список використаних джерел налічує 60 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми магістерської роботи, визначено предмет та об'єкт дослідження, сформульовано мету та основні завдання, розкрито методи дослідження, наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, апробацію результатів та публікації автора.

У першому розділі «Теоретичні та методичні аспекти управління фінансово-господарською діяльністю в системі фінансового менеджменту» розглянуто управління фінансово-господарською діяльністю як функцію фінансового менеджера, досліджено методичні підходи до аналізу фінансово-

господарської діяльності як інструментарію фінансового менеджменту, визначено основні положення технології фінансового управління підприємствами.

В Податковому кодексі визначено, що господарська діяльність – діяльність особи, що пов’язана з виробництвом (виготовленням) та/або реалізацією товарів, виконанням робіт, наданням послуг, спрямована на отримання доходу і проводиться такою особою самостійно та/або через відокремлені підрозділи, а також через будь-яку іншу особу, що діє на користь першої особи, зокрема, за договорами комісії, доручення та агентськими договорами.

Але в деяких нормативно-правових актах часто застосовується термін «фінансово-господарська діяльність». Ці обидва терміни за своєю економічною суттю є тотожними.

Термін «господарська діяльність» застосовується для всіх суб'єктів господарювання: як для підприємств, так і для банківських або інших фінансових установ, вказуючи на те, що підприємство здійснює будь-яку господарську діяльність, з метою отримання кінцевого фінансового результату. Тому в деяких випадках і застосовується поняття «фінансово-господарська діяльність».

Під управлінням фінансово-господарською діяльністю господарюючих суб'єктів слід розуміти систему економічних методів, спрямованих на систематичне забезпечення підприємств фінансовими ресурсами, активами і грошовими коштами в обсягах, необхідних для здійснення нормальної діяльності підприємств.

Оцінка фінансово-господарської діяльності підприємства передбачає певну послідовність виконання аналітичної роботи.

Досліджено методики різних авторів.

Оцінка фінансово-господарської діяльності підприємства передбачає певну послідовність виконання аналітичної роботи.

Фінансовий аналіз за методикою Савицької Г.В. є частиною комплексного аналізу господарської діяльності підприємства.

А.І. Ковальов і В.П. Привалов мету аналізу фінансово-господарської діяльності трактують не стільки як визначення й оцінку фінансового стану підприємства, скільки як збір інформації для проведення роботи, спрямованої на його поліпшення.

При проведенні аналізу фінансово-господарської діяльності можливе застосування Методичних рекомендацій по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій (Лист Державної податкової адміністрації України № 759/10/20-2117 від 27.01.1998 р.), Методичних рекомендацій з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств (затверджена Центральною спілкою споживчих товариств України від 28.07.2006 р.), Методики проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій.

Методику фінансового аналізу на основі систематизованого аналізу фінансової звітності, де в ролі бази (критерію) порівняння використовують комплексну нормативну модель фінансової стійкості підприємства, яка забезпечує взаємоув'язку різних аналітичних коефіцієнтів, пропонує Мних Є.В.

Розглянуто основні положення технології фінансового управління підприємствами.

Виходячи з функцій фінансів підприємств (формування фінансових ресурсів, їх розподіл і використання; контроль за формуванням і використанням фінансових ресурсів), можна виокремити три основні функціональні блоки фінансового управління: фінансування; оптимізація вкладення коштів в інвестиційну та операційну діяльність (управління активами); фінансовий контролінг (рис. 1).

Рис. 1. Функціональні блоки завдань фінансового управління

Практичне вирішення питань, пов'язаних з організацією та здійсненням фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, залежало, залежить і буде залежати у майбутньому від оволодіння сучасними методиками і прийомами прийняття та реалізації управлінських рішень.

Зроблено висновок, що фінансово-господарська діяльність підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою моделей, методів і показників, які відбивають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

У другому розділі «Дослідження управління фінансово-господарською діяльністю на ПАТ "ЗАПОРІЖНЕРУДПРОМ"» проведено детальне дослідження управління фінансово-господарською діяльністю.

ПАТ «Запоріжнерудпром» розробляє Передаточнинське родовище гранітів, мігматитів, гнейсів та супутня корисна копалина – суглинок – виробляє щебінь для будівельних робіт та камінь-бут.

Досліджено управління формуванням майна та капіталу ПАТ «Запоріжнерудпром».

В активі балансу спостерігається тенденція до зростання питомої ваги необоротних активів: на 01.01.2014 р. – 51,94%, а на 31.12.2014 р. – 59,52%, в той час як питома вага оборотних активів складає відповідно – 48,06% і 40,48% відповідно.

Як і у період 01.01.2013 – 31.12.2013 рр., за період 01.01.2014 р. – 31.12.2014 р. значну питому вагу у пасиві балансу займає власний капітал: на 01.01.2014 р. – 85,92%, а на 31.12.2014 р. – 87,00% відповідно.

Здійснено дослідження управління фінансовими результатами на ПАТ «Запоріжнерудпром».

Прибуток до оподаткування за 2013 р. зменшився на 4976,00 тис. грн., а чистий прибуток – на 2327,00 тис. грн.

За 2014 р. прибуток до оподаткування збільшився на 1681,00 тис. грн., а чистий прибуток зменшився на 161,00 тис. грн.

Проведено коефіцієнтний аналіз як інструментарій фінансового управління ПАТ «Запоріжнерудпром».

З метою критичної оцінки політики управління фінансово-господарською діяльністю ПАТ «Запоріжнерудпром» проведено аналіз ефективності управління за фінансовими коефіцієнтами.

У третьому розділі «Удосконалення управління фінансово-господарською діяльністю ПАТ «Запоріжнерудпром» в системі фінансового менеджменту» здійснено розробку політики управління фінансово-господарською діяльністю в системі фінансового менеджменту на ПАТ «Запоріжнерудпром», наведено шляхи управління залученням банківського кредиту.

Основні закономірності адаптації до ринкових умов господарювання залишаються нерозв'язаною проблемою в діяльності підприємств промисловості. У цілому, всі чинники, що зумовлюють явища

неплатоспроможності промислових підприємств, можна поділити на зовнішні і внутрішні.

Проблема розробки підходу до інформаційного забезпечення управління має важливе значення, насамперед для наукового обґрунтування збалансованості механізмів взаємодії його підсистем та практичної реалізації їх функцій за рівнями управління. Для більш глибокого дослідження проблеми зосереджено увагу на окремих характеристиках інформації.

Рекомендована до використання інформаційна модель заснована на деталізованому управлінні фінансово-господарською діяльністю у розрізі центрів відповідальності.

Модель припускає зосереджування уваги на двох рівнях управління фінансово-господарською діяльністю: стратегічному і тактичному.

Матриця фінансових стратегій Ж. Франсона та І. Романе дає змогу з'ясувати поточне становище підприємства стосовно фінансового ризику, розглядати ситуацію в динаміці та прогнозувати зміни фінансової стратегії, планувати його майбутнє становище, формувати ефективну фінансову стратегію.

При побудові матриці Ж. Франсона та І. Романе розраховуються результати господарської діяльності, фінансової та фінансово-господарської.

Узагальнюючі результати побудови матриці фінансових стратегій наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Узагальнюючі результати побудови матриці фінансових стратегій

Роки	РГД	РФД	РФГД	Стадія фінансового розвитку
2012	РГД >0	РФД <0	РФГД >0	Гальмування («Батько сімейства»)
2013	РГД >0	РФД <0	РФГД >0	Гальмування («Батько сімейства»)
2014	РГД >0	РФД <0	РФГД >0	Гальмування («Батько сімейства»)

ПАТ «Запоріжнерудпром» знаходиться в квадранті 1 – батько сімейства. Темпи зростання обороту нижче за можливі. Існують резерви. Можливий перехід в квадрати 4, 2 і 7.

Перш за все, знаходячись в квадраті 1, підприємство має всі можливості для початку реалізації інвестиційного проекту ($РГД > 0$). З іншого боку, дане підприємство з фінансової точки зору (з точки зору фінансової діяльності) знаходиться на стадії відмови від позикових коштів. Але у підприємства ще зберігається можливість нарощувати запас фінансової стійкості за рахунок мобілізації ефекту фінансового важеля. Це дає змогу підтримувати темпи зростання виробництва. При цьому підприємство переходить в квадрат 4. В залежності від темпів зростання обороту, можливі перехід у квадрат 2 (при більш високих темпах зростання) або перехід у квадрат 7 (при більш низьких темпах).

Збільшення оборотних активів за рахунок позикових коштів дасть підприємству можливість здійснювати поточні фінансові інвестиції і отримувати певні фінансові доходи, що, в свою чергу, покращуватиме показник РФД підприємства.

Визначено основні напрямки управління залученням банківського кредиту.

У процесі оцінки умов здійснення банківського кредитування в розрізі видів кредитів використовують спеціальний показник – «грант-елемент».

Грант-елемент – інтегральний показник у статистиці, використовуваний для зіставлення умов надання різних кредитів і позик. У ньому порівнюються умови окремого кредиту за трьома параметрами: термін кредиту, пільговий період і процентна ставка.

Він показує, яку частину платежу в рахунок погашення боргу недоотримує кредитор в умовах надання кредиту на більш пільгових умовах, ніж комерційні. Дорівнює приватному від розподілу грант-еквівалента на обсяг наданого кредиту.

Проведено розрахунок грант-елементу за допомогою Calculation of the Grant Element.

ВИСНОВКИ

В роботі розглянуто питання щодо управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. На підставі аналізу літературних джерел, дослідження стану управління фінансово-господарською діяльністю можливо зробити наступні висновки:

1. Досліджено особливості управління фінансово-господарською діяльністю як функції фінансового менеджера.

Під господарською діяльністю у Господарському кодексі розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність.

Але в деяких нормативно-правових актах часто застосовується термін «фінансово-господарська діяльність». Ці обидва терміни за своєю економічною суттю є тотожними.

2. Визначено методичні підходи до аналізу фінансово-господарської діяльності як інструментарію фінансового менеджменту.

Оцінка фінансово-господарської діяльності підприємства передбачає певну послідовність виконання аналітичної роботи. Даним питанням приділяють увагу багато вчених. Так, Савицька Г.В. при проведенні аналізу господарської діяльності виділяє наступні етапи:

- уточнення об'єктів, мети і задач аналізу, складання плану аналітичної роботи;
- розробка системи синтетичних і аналітичних показників, за допомогою яких характеризується об'єкт аналізу;
- збір і підготовка до аналізу необхідної інформації (перевіряється її точність, приводиться до порівняльного виду і т.д.);

- порівняння фактичних результатів господарювання з показниками плану звітного року, фактичними даними минулих років, з досягненнями провідних підприємств, галузі в цілому і т.д.;

- факторний аналіз: виділяються фактори і визначається їх вплив на результат;

- виявлення невикористаних і перспективних резервів підвищення ефективності виробництва;

- оцінка результатів господарювання з урахуванням дії різних факторів і виявлених невикористаних резервів, розробка заходів щодо їх використання.

3. Розглянуто основні положення технології фінансового управління підприємствами.

Фінансовий менеджмент – це цілеспрямоване управління всіма грошовими потоками на підприємстві, тобто процес управління формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів суб'єкта господарювання з метою досягнення фінансово-економічних цілей підприємства.

Невід'ємною складовою системи фінансового менеджменту є базові концепції.

4. Досліджено управління фінансово-господарською діяльністю на ПАТ «Запоріжнерудпром».

Проведено дослідження управління формуванням майна та капіталу ПАТ «Запоріжнерудпром».

В активі балансу спостерігається тенденція до зростання питомої ваги необоротних активів: на 01.01.2014 р. – 51,94%, а на 31.12.2014 р. – 59,52%, в той час як питома вага оборотних активів складає відповідно – 48,06% і 40,48% відповідно.

Як і у період 01.01.2013 – 31.12.2013 рр., за період 01.01.2014 р. – 31.12.2014 р. значну питому вагу у пасиві балансу займає власний капітал: на 01.01.2014 р. – 85,92%, а на 31.12.2014 р. – 87,00% відповідно.

Здійснено дослідження управління фінансовими результатами на ПАТ «Запоріжнерудпром».

За 2014 р. прибуток до оподаткування збільшився на 1681,00 тис. грн., а чистий прибуток зменшився на 161,00 тис. грн.

Проведено коефіцієнтний аналіз як інструментарій фінансового управління ПАТ «Запоріжнерудпром».

З метою критичної оцінки політики управління фінансово-господарською діяльністю ПАТ «Запоріжнерудпром» проведено аналіз ефективності управління за фінансовими коефіцієнтами.

5. Обґрунтовано шляхи підвищення ефективності управління фінансово-господарською діяльністю підприємства.

Запропоновано застосування структурної моделі інформаційного забезпечення управління.

Модель припускає зосереджування уваги на двох рівнях управління фінансово-господарською діяльністю: стратегічному і тактичному.

Застосовано матрицю фінансових стратегій Ж. Франсона та І. Романа, що дає змогу з'ясувати поточне становище підприємства стосовно фінансового ризику, розглядати ситуацію в динаміці та прогнозувати зміни фінансової стратегії, планувати його майбутнє становище.

Розглянуто управління залученням банківського кредиту.

ПАТ «Запоріжнерудпром» потребує залучення банківського кредиту з метою розширення діяльності, оновлення основних засобів.

Проведено розрахунок грант-елементу за допомогою Calculation of the Grant Element.

Визначено найбільш привабливі умови кредитування.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Кирилов С.Д. Управління фінансово-господарською діяльністю в системі фінансового менеджменту/ Яришко О.В., Кирилов С.Д. // Формування

ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції 20 листопада 2015р./ за ред. В.М. Огаренка, А.О. Монаєнко та ін. – Запоріжжя: КПУ, 2015. – С.389 – 391.

АНОТАЦІЯ

Кирилов С.Д. Управління фінансово-господарською діяльністю в системі фінансового менеджменту – Рукопис.

Магістерська робота на здобуття кваліфікації магістра з фінансів і кредиту. Запорізька державна інженерна академія, 2016.

Кваліфікаційна робота магістра присвячена теоретичним та практичним аспектам удосконалення управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. В роботі конкретизовано сутність поняття «фінансово-господарська діяльність», визначено особливості управління фінансово-господарською діяльністю в сучасних умовах. Обґрунтовано систему заходів щодо удосконалення управління фінансово-господарською діяльністю та здійснено управління залученням позикового капіталу шляхом використання грант-елементу.

Ключові слова: фінансово-господарська діяльність, управління, оцінка, система, фактори, капітал, залучений капітал, грант-елемент.

АННОТАЦИЯ

Кирилов С.Д. Управление финансово-хозяйственной деятельностью в системе финансового менеджмента – Рукопись.

Магистерская работа на получение квалификации магистра по финансам и кредиту. Запорожская государственная инженерная академия, 2016.

Квалификационная работа магистра посвящена теоретическим и практическим аспектам совершенствования управления финансово-хозяйственной деятельностью предприятия. В работе конкретизированы

сущность понятия «финансово-хозяйственная деятельность», определены особенности управления финансово-хозяйственной деятельностью в современных условиях. Обоснована система мероприятий по совершенствованию управления финансово-хозяйственной деятельностью и осуществлено управления привлечением заемного капитала путем использования грант-элемента.

Ключевые слова: финансово-хозяйственная деятельность, управление, оценка, система, факторы, капитал, привлеченный капитал, грант-элемент.

ANNOTATION

Kirilov S.D. Financial and economic activity in the financial menedzhmentu- Manuscript.

Master's research for the qualification of Master degree of Finance and Credit. Zaporozhye State Engineering Academy, 2016.

Qualification master's work is devoted to theoretical and practical aspects of improving the management of financial and economic activity of the enterprise. The paper elaborated the essence of the concept of "financial and economic activity," the peculiarities of management of financial and economic activity in modern conditions. The system of measures to improve the management of financial and economic activities and made the assistance of debt management through the use of grant-element.

Key Words: financial and business activity, management, evaluation, system factors, capital, debt capital grant -element.